

Η υποχρέωση διαφάνειας στη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων

ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ, Διοικητικός
Λειτουργός του Γραφείου
Εφόρου Ελέγχου Κρατικών
Ενισχύσεων

Μεταρρύθμιση ορόσημο στο πλαίσιο της αναπτυξιακής στρατηγικής της Ευρώπης για τη μετατροπή σε μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία, υιτήρξε ο εκσυγχρονισμός των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων, γνωστός ως "State Aid Modernisation" ("SAM"). Ο εκσυγχρονισμός αυτός δομήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Επιτροπή) σε τρεις στόχους: i) την προώθηση της βιώσιμης, έξυπνης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης σε μια ανταγωνιστική εσωτερική αγορά· ii) την ενίσχυση της οικονομίας των προτερών ελεγχών της Επιτροπής στις υποθέσεις κρατικής ενίσχυσης με τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά και ως εκ τούτου τη διευρύνση του πεδίου των κατηγοριών κρατικών ενισχύσεων που απαλλάσσονται από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης και έγκρισης από την Επιτροπή, δηλαδή που εγκρίνονται πλέον από τα ίδια τα κράτη μέλη, συγχρόνως δε, προς εύρυθμη λειτουργία της κατανόμης αυτής και διασφάλιση της ορθής εφαρμογής του νέου κανονιστικού πλαισίου, την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής των κρατών μελών στον τομέα της επιβολής της νομοθεσίας περί κρατικών ενισχύσεων και iii) την απλούστευση των κανόνων και την επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων.

Οι στόχοι αυτοί αποτέλεσαν το υπόβαθρο επί του οποίου σχεδιάστηκαν οι κανόνες των κρατικών ενισχύσεων που τέθηκαν σε ισχύ το 2014-16, συνέχεια δε και επικαιροποίηση

των οποίων, με βάση τις έκτοτε εξελίξεις στην ενωσιακή οικονομία και τις νέες προκλήσεις, όπως στην ενέργεια, στην ψηφιακή μετάβαση, στη βιομηχανική στρατηγική και στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, αποτελεί το πλαίσιο κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, το οποίο θεσπίστηκε το 2022 ή αναμένεται προσεχώς η θέσπιση του, με ισχύ, τουλάχιστον, έως το 2029.

Ο εκσυγχρονισμός των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων επέφερε κανονιστικές προσαρμογές που κατανέμουν το εφεξής πεδίο αρμοδιότητας και ρόλου της Επιτροπής και των κρατών μελών.

Νοείται ότι η Επιτροπή συνεχίζει να αποτελεί το θεσμοθετημένο όργανο της Ένωσης για τη θέσπιση των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων με βάση τις εξουσίες που της αναθέτει η Συνθήκη για τη Λειτουργία της. Διατηρεί, επίσης, τον τελικό λόγο ως προς την εκτίμηση της συμβατότητας των εθνικών μέτρων χορήγησης κρατικής ενίσχυσης με τους εν λόγω κανόνες και τον εκ των υστέρων έλεγχο για εντοπισμό και περαιτέρω χειρισμό παραβάσεων.

Οι ως άνω στόχοι προϋπέθεταν αξιόπιστο έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της ενιαίας αγοράς. Συναφώς, δε, απαιτούνταν εργαλεία εξασφάλισης της λογοδοσίας των κρατών-μελών και ικανοποίησης της απαίτησης του ευρέως κοινού για πρόσβαση στην πληροφόρηση.

Στο πλαίσιο αυτό, στους ενωσιακούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις που τέθηκαν σε ισχύ από το 2014-16 και εντεύθεν, προνοείται υποχρέωση των κρατών μελών, πέραν της δημοσίευσης του κειμένου κάθε μέτρου κρατικής ενίσχυσης ή συνδέσμου προς αυτό, η δημοσίευση - ανάρτηση κάθε μεμονωμένης κρατικής ενίσχυσης η οποία υπερβαίνει ορισμένο όριο ποσού.

Ως «μεμονωμένη ενίσχυση» ορίζεται το συ-

νολικό ποσό κρατικής ενίσχυσης που εγκρίνεται για μια ενισχυόμενη δραστηριότητα ή για ένα έργο. Η ενίσχυση χορηγείται αφού προηγηθεί γραπτή αίτηση πριν από την έναρξη των εργασιών και περιλαμβάνει περιγραφή του έργου ή δραστηριότητας, κατάλογο των δαπανών και ποσό δημόσιας χρηματοδότησης που απαιτείται για την υλοποίηση. Η έγκριση ορίζει το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης (κρατική ενίσχυση) για το έργο ή τη δραστηριότητα. Συναφώς, απαγορεύεται ο τεκνυτός διαχωρισμός έργου ή δραστηριότητας, που θα συνεπαγόταν την καταστράφιση των κανόνων των κρατικών ενισχύσεων με τη λήψη υψηλότερου ποσού ενίσχυσης από τα όρια ποσού ή ποσοστού που προνοείται για την εν λόγω ενίσχυση. Ωστόσο, υφίσταται η δυνατότητα λήψης κρατικής ενίσχυσης για το ίδιο έργο ή δραστηριότητα από διάφορα μέτρα κρατικής ενίσχυσης, νοουμένου όμως ότι, η κρατική χρηματοδότηση στο σύνολό της, δεν θα υπερβαίνει τα προαναφερθέντα όρια. Κατά κανόνα η αίτηση ενίσχυσης υποβάλλεται από συγκεκριμένη επιχείρηση, η οποία επιθυμεί όπως επιδοθεί στο ενισχυόμενο έργο ή δραστηριότητα. Ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης είναι η ημερομηνία χορήγησης του έννομου δικαιώματος λήψης της ενίσχυσης στο δικαιούχο, δηλαδή η εγκριτική απόφαση της αρμόδιας για τη χορήγηση της ενίσχυσης Αρχής ή, ανάλογα, της Επιτροπής.

Αν ένα έργο ή δραστηριότητα λαμβάνει ενίσχυση με περισσότερες μορφές (π.χ. άμεση επιχορήγηση, επιδοτούμενες από το κράτος υπηρεσίες, διαγραφή οφειλής, ισόδυναμο επιχορήγησης σε κρατική εγγύηση), οι κρατικές ενισχύσεις εκάστης μορφής προστίθενται για εξέταση για συμμόρφωση με τις προαναφερθείσες πρόνοιες, κατ'επέκταση δε για εξέταση του υπό αναφορά ορίου ποσού.

Το κριτήριο συνεπώς είναι το όριο ποσού «μεμονωμένης ενίσχυσης».

Υπό τα ως άνω χαρακτηριστικά, το όριο ποσού καθορίστηκε στις πέραν των 500.000 ευρώ, με εξαίρεση την πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων, όπου το όριο είναι 10.000 ευρώ, τη μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων όπου το όριο είναι οι 100.000 ευρώ και την αλιεία και υδατοκαλλιέργεια, όπου το όριο είναι οι 10.000 ευρώ.

Την 1 Ιουλίου 2016, η Επιτροπή ανέπτυξε τη διαδικτυακή εφαρμογή με την ονομασία "Transparency Award Module" ("TAM"), η οποία αποσκοπεί στο να βοηθά τα κράτη μέλη να εκπληρώνουν τις προπαρατεθείσες υποχρεώσεις τους. Η εισαγωγή των εν λόγω μεμονωμένων ενισχύσεων στον εν λόγω διαδικτυακό τόπο προς δημοσίευσή τους από την Επιτροπή στη δημόσια μορφή του TAM γίνεται από τα κράτη μέλη, στην Κύπρο από το Γραφείο της Εφόρου. Η υποχρέωση διαφάνειας αφορά μόνο ενισχύσεις που χορηγούνται μετά την 1η Ιουλίου 2016. Η δημοσίευση αυτή θα πρέπει να πραγματοποιείται το αργότερο εντός 6 μηνών από την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης.

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στη δημοσίευση είναι, το μέτρο κρατικής ενίσχυσης, από το οποίο εγκρίθηκε η ενίσχυση, το ποσό ενίσχυσης, η ημερομηνία έγκρισης, η χορηγούσα Αρχή, ο στόχος της ενίσχυσης με βάση ονοματολογία στόχων της Επιτροπής (NAC Ecodes), η ονομασία της επιχείρησης - λήπτη της ενίσχυσης, ο χαρακτήρας της ως ΜΜΕ ή μεγάλης επιχείρησης, ο τομέας οικονομικής δραστηριότητας στον οποίο απασχολείται. Παρά την απαίτηση η δημοσίευση να περιλαμβάνει το εθνικό αναγνωριστικό ταυτότητας του δικαιούχου (π.χ. Δελτίο ταυτότητας ή αριθμό μητρώου εταιρείας), ωστόσο, προς συμμόρφωση με τις αρχές του πλαισίου Κανόνων για την Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, τα αριθμητικά στοιχεία του εν λόγω

αναγνωριστικού, κατά το μεγαλύτερο τους μέρος δεν δημοσιεύονται.

Η δημόσια μορφή του TAM στην οποία, ανά κράτος μέλος, παρατίθεται η ως άνω πληροφόρηση είναι ο κάτωθι σύνδεσμος (link): <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=en>

Επιλογή του κράτους μέλους να μη χρησιμοποιήσει την ως άνω διαδικτυακή εφαρμογή δεν το απαλλάσσει από την υποχρέωση τήρησης όλων των ως άνω προνοιών της υποχρέωσης διαφάνειας, ήτοι η ως άνω δημοσίευση θα πρέπει να λαμβάνει χώρα σε εμπειροπαιλεγμένο εθνικό δικτυακό τόπο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις.

Η Κύπρος, ειδικότερα δε το Γραφείο μας, ως η Αρμόδια Αρχή, επιλέγει να δημοσιεύει τις υπό αναφορά ενισχύσεις στην ως άνω διαδικτυακή πύλη της Επιτροπής, σε συνεργασία όμως με τους αρμόδιους λειτουργούς της Επιτροπής, όταν η μεταφόρτωση των στοιχείων, ιδίως όταν πρόκειται για μαζική μεταφόρτωση χορηγήσεων, παρουσιάζει τεχνικές δυσχερείες.

Εν κατακλείδι, η θέσπιση της υποχρέωσης διαφάνειας, ήτοι δημοσίευσης όλων των «μεμονωμένων ενισχύσεων» που υπερβαίνουν ένα καθορισμένο όριο ύψους ποσού, συμβάλλει τόσο στην εκπλήρωση της απαίτησης της κοινής γνώμης για διαφάνεια, ήτοι γνώση περί των κρατικών ενισχύσεων που τα κράτη μέλη χορηγούν, αλλά και στη διευκόλυνση του εκ των υστέρων ελέγχου συμμόρφωσης με τους ενωσιακούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, ιδίως από την Επιτροπή, αλλά και από τα κράτη μέλη. Πρόσθετα δε, τα εν λόγω στοιχεία υποβοηθούν στη σύνταξη στατιστικών αναλύσεων, οι οποίες είναι χρήσιμες τόσο για πληροφόρηση όσο και ως εργαλείο αντίληψης συμπερασμάτων προς βελτίωση της στοχοθέτησης της πολιτικής και του κανονιστικού πλαισίου των κρατικών ενισχύσεων.